

1 MARCA

NARODOWY DZIEŃ PAMIĘCI ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH

WALERIAN JÓZEF TUMANOWICZ „JAGODZIŃSKI” (1.03.1894–13.11.1947)

Oficer Wojska Polskiego, z pochodzenia Ormianin. Walczył w Legionach Polskich podczas I wojny światowej, następnie w wojnie polsko-bolszewickiej. Od 1932 r. w Korpusie Ochrony Pogranicza.

Po klęsce we wrześniu 1939 r. uniknął niewoli i kontynuował walkę w konspiracji. Był jednym z organizatorów ZWZ-AK w Mielcu.

Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Polski w 1944 r., na rozkaz komendanta Obszaru Południowego Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, kierował Akcją „Z” (zachęcanie żołnierzy ludowego Wojska Polskiego do dezercji). Kontynuował tę działalność w szeregach Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”.

Aresztowany w październiku 1946 r. W procesie II Zarządu Głównego WiN został skazany na karę śmierci, utratę praw publicznych i honorowych. Wyrok został wykonany w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie w listopadzie 1947 r.

Z chwilą, kiedy armia rosyjska weszła na ziemie polskie i postawiła na nich swoje garnizony, myślałem, że to już koniec niepodległości. Trudno mi było, Wysoki Sądzie, w 50. roku życia zmienić duszę, bo ta dusza już we mnie skostniała. Z krwi jestem Ormianinem, z duszy i przekonañ Polakiem.

Fragment wystąpienia podczas procesu przed sądem wojskowym.